

Entre les roques

El dia 20 d'agost les mesures habituals de control havien estat sensiblement reduïdes en la zona de càrrega i descàrrega d'hidrocarburs del port de Tarragona, entre el port comercial i les platges de Vila-seca, ja que fins l'endemà no era previst de reprendre les tasques de buidat dels dipòsits del petrolier Riceoil, ancorat al moll. La tripulació, que havia gaudit d'un sopar especial, acompanyat d'abundants brindis amb motiu de l'aniversari del capità, dormia profundament malgrat la xafogor intensa, mentre una de les canonades, defectuosament connectada a les conduccions fixes del pantalà de Repsol, deixava anar a l'aigua, durant tota la nit, el viscós or negre, que set hores després, en fer-se de dia, havia arribat ja més enllà del Cap de Salou.

Els vigilants de seguretat de les instal·lacions portuàries i petrolieres no s'adonaren del fet, confiats en el control d'uns detectors automàtics d'alta tecnologia adquirits recentment que no detectaren res, i ocupats com estaven a controlar el perímetre de les instal·lacions a través dels monitors de la sala de pantalles, des d'on l'aigua, de nit, apareixia tan negra com el petroli. Tot i que ja disposaven d'alguns dels nous aparells de vídeo de visió nocturna que imposa la recent normativa de seguretat posterior als atemptats islamistes de l'11-S i l'11-M, cap d'aquests no estava orientat per oferir imatges de l'aigua. I les rondes exteriors que feien periòdicament els vigilants s'adreçaven més aviat a les tanques metàl·liques dels accessos terrestres, dotades amb sensors i totalment il·luminades, molt especialment per la zona on anys abans havien penetrat uns terroristes per sabotejar les instal·lacions. El record de l'explosió i del posterior incendi, que provocà una onada de pànic a tot el perímetre de Tarragona, Reus i Valls, era encara, malgrat el temps transcorregut, tema de conversa recurrent entre els guàrdies. Se sabia que alguns responsables de

seguretat de l'època foren sancionats sota l'acusació de deixadesa en les seves funcions.

Va resultar que els nous i costosos plans de seguretat, implantats des de principi d'any i destinats a evitar atemptats terroristes, no eren tan eficaços a l'hora de detectar fugites accidentals procedents dels vaixells.

Al cor de la nau tot eren respirs més o menys sorollosos provinents de les lliteres mentre la gran taca s'anava estenent sobre les aigües sense aturador. I mentrestant, en els seus luxosos despatxos d'alguna gran capital del món, protegits per contractes de confidencialitat, els propietaris i armadors del Riceoil surarien sense tacar-se, només atents al compte de beneficis, com és habitual en les marees negres i en molts altres aspectes de la vida. La responsabilitat econòmica del que estava passant es deixaria, com sempre, en mans de les asseguradores.

En fer-se de dia es pogué observar que la taca, com una mena de monstre negre d'una amplària de més de dos-cents metres mar endins, s'estenia alguns quilòmetres al llarg de la costa en direcció sud, tot empastifant les platges i fent fer marxa enrere als banyistes més matiners. L'hidrocarbur s'havia estès ràpidament seguint la direcció dels corrents marins; al mateix temps, les onades i el vent havien anat formant a l'interior de la gran massa negra i enganxosa tot de grumolls i petites taques més espesses, entremig de fines capes olioses.

Dissortadament, durant la nit el vent havia bufat de mar cap a terra. Així com a les zones de platja les taques de cru es dipositaren sobre la superfície de sorra fina, a la costa rocallosa del Cap de Salou la penetració fou més profunda i les concentracions de petroli eren més abundants en els espais entre les roques. Un cop activades totes les alarmes i per tal d'apaivagar els efectes del desastre sobre l'activitat turística de la zona, mentre les autoritats polítiques feien acte de presència i deixaven anar crides a combatre l'alarmisme i pel ràpid retorn a la normalitat, equips especialitzats es feren càrrec a partir de mig matí dels diversos treballs de neteja, més o menys intensos segons la zona contaminada i les prioritats estratègiques de cara a l'opinió pública. Al llarg del dia, les brigades municipals iniciaven la feixuga tasca de retirar amb pales mecàniques o bé manualment les taques negres de la superfície de la sorra de la platja de La Pineda i, ja cap al tard, des de grans barcasses s'intentava encerclar i evitar

la dispersió cap a Salou i Cambrils, mitjançant barreres flotants, del cru que surava damunt l'aigua. Aleshores es plantejà el problema de què fer amb el petroli dipositat a les zones rocoses, per la superior dificultat de la seva eliminació.

Descartada per raons d'imatge turística l'opció d'esperar que el temps anés transformant el cru en una pel·lícula negra i dura sobre la superfície de les roques, la qual aniria desapareixent en el transcurs dels anys, i després de bandejar també, per inversemblant i tremendista, la proposta d'un regidor ecologista de Salou de fer una crida als voluntaris catalans que en èpoques recents s'havien desplaçat a Galícia per ajudar en la neteja de les restes del chapapote vessat per un altre petrolier, calgué utilitzar el conegut, però més car, sistema de l'aigua calenta a pressió, amb aspersors manuals i amb la recollida posterior dels hidrocarburs despresos abans no taquessin altres superfícies netejades prèviament o no contaminades. Això obligà a muntar un operatiu força complicat per mar i per terra per tal d'arribar als racons més escarpats de la costa.

Va ser en un d'aquests indrets, prop del far de Salou, per una de les poques zones de costa sense urbanitzar on, el tercer dia de feinejar, un equip de neteja trobà el cadàver. Dins un gran sac de plàstic mig destrossat s'intuïa el cos nu d'una dona, d'això no hi havia cap dubte, malgrat que li mancava el cap i, com es pogué veure més tard en treure'l, també les mans. La posició en què es trobava i l'estat de semidescomposició feien difícil captar-ne més detalls. Era al fons d'una escletxa, pràcticament cobert per l'aigua i amb pedres al damunt, que semblaven posades expressament per tapar-lo. Probablement mai no l'haguessin trobat, si no arriba a haver-hi la mobilització produïda pel vessament del petroli, un producte que, en el sentir de la gent de la zona, d'or negre beneficiós i desitjat s'havia transformat de cop i volta en pasta enganxosa, tòxica i maleïda.

No fou fins unes quantes hores més tard que, en presència del jutge d'instrucció Arcadi Siurana, del forense Josep Murgades i del sotsinspector de policia Emili Espinosa, van treure el cos del forat on era i van traslladar-lo a Tarragona per fer-ne un estudi exhaustiu. La televisió informà de la troballa, però sense donar a la notícia el relleu que mereixia pel fet que, casualment, va coincidir amb un terratrèmol al sud de la península que ocupà bona part de

l'espai destinat als fets diversos en els noticiaris del dia.

•••

2

Els Grosnin

(fragment)

Vorkuta, a uns dos mil quilòmetres al nord-est de Moscou i a cinquanta per damunt del cercle polar àrtic, a tocar de l'extrem més septentrional dels Urals, és considerada una de les ciutats més inhòspites de la terra. Mig dissolta en la grisor del paisatge, és coneguda per les seves extenses mines de carbó i d'altres minerals i per la capacitat de lluita dels seus minaires, que quan havia convingut, especialment a principis de la dècada dels noranta del segle passat, no van dubtar a baixar fins la capital, tot paralitzant el país i encerclant amb els seus piquets la seu del govern, coneguda com la Casa Blanca de Moscou.

La ciutat resulta singular pel seu origen, ja que inicialment fou construïda per presos entre els anys vint i trenta del segle xx, quan la zona on ara es troba era un gran camp de concentració de dissidents del règim estalinista, un Gulag on, al difícil exercici quotidià de viure en una zona tan inhòspita del planeta, s'hi afegien les penalitats del treball forçat, de la mala alimentació i dels miserables barracons de fusta. Tancada als estrangers durant molts anys, actualment està començant a detectar-s'hi un nou creixement econòmic i turístic, gràcies en bona part a les iniciatives de l'actual govern municipal, algunes francament impensables fins fa molt poc, com ara la de crear a la ciutat una zona calenta "per tal de donar una mica d'escalfor a les nevades nits polars", en paraules dels promotors. Es tracta, en resum, de convertir alguns carrers d'enllumenat fúnebre però pròxims al centre en una mena de gran i lluminós bordell.

Alexei Grosnin, que havia estat feia anys un dels capdavanters de les vagues contra Mikhail Gorbaxov, encara ara se'n lamenta sovint tot dient que els han

enganyat i, en cas que la salut li ho hagués permès, tampoc no hauria participat en les mobilitzacions més recents, quan pràcticament ja no queden ideals per defensar i les vagues es fan només per motius econòmics, de pura i simple supervivència. Tant és així, que ja al febrer del 96, únicament va caldre que alguna zona minera competidora comencés a subministrar carbó als seus clients tradicionals, especialment a alguns grans complexos metal·lúrgics, perquè els de Vorkuta decidissin tornar a la feina, sense importar-los si això debilitava la força sindical i repercutia negativament en el conjunt de les reivindicacions. També cal dir que alguns dirigents sindicals, probablement venuts, a fi d'afeblir les protestes van afavorir de sotamà les vagues de fam dels minaires més decidits, cosa que només feia disminuir la seva capacitat de lluita i resistència, alhora que els empresaris seguien pagant el salari als més febles per trencar la unitat dels vaguistes. “En qualsevol cas –pensa Alexei amb fredor i un punt de nostàlgia–, tampoc cal escarrassar-s’hi gaire, ja que hem caigut tan baix que les darreres protestes s’han fet exclusivament per cobrar els sous endarrerits.” “I malgrat tot –segueix pensant, mentre remena el cap–, els obrers d’aquí encara no ens podem queixar, perquè molt pitjor que la nostra és la situació dels milions de persones d’arreu de Rússia que no tenen accés a una feina.”

Les protestes encapçalades per Alexei Grosnin van tenir lloc uns quants anys abans de les grans privatitzacions, quan es posà al davant de la gran marea de minaires procedents de la immensitat blanca que feren arribar les seves reivindicacions fins a Moscou. Des que, ara fa sis anys, va haver de deixar la feina a la mina quan li van diagnosticar cardiopatia isquèmica i insuficiència respiratòria crònica per silicosis, ja només pensa si a final de mes arribarà o no la paga de la jubilació forçada per la seva invalidesa permanent...